

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцјика.

№ 34.

ПУТНИЧКА ПИСМА.

Хотел - Байронъ — Септ. 1847.

(продужено.)

Овде самъ дошао јуче. Ове вароши нема ни на едномъ земљвиду, ни у едномъ земљпису. Она трае у срцу путника, и у срцу своју оны кои поезію любе; овде на овомъ месту налазе люди узвишени мысли и чувства, выше за себе забаве него у гомилама светски велики вароши. Оно, што у варошима највештій люди труде се съ великимъ трошкомъ да представе у театрима, оно, безплатежно и на свакій погледъ дае природа овде своимъ любимцыма и любительима, а то е побућеніе чувства, побућеніе узвишени мысли и свега оногъ што е лепо. Не, у оваквымъ предѣлима ніе могуће да рђавы люди има. Свакій погледъ учи срећногъ обитателя, быти поштенымъ и побожnymъ. У оваквымъ предѣлима само може човекъ са свимъ добродѣтели, пріятельству и любви живити. — У свему влада неко преестетично сагласіе, а нигди умораваюћегъ еднообразія; никаква друштва, никакве забаве, па ипакъ ни мало дугогъ времена. У овымъ местима путници радо ћуте, и сами са собомъ говоре. Човекъ, кадъ е близу онога, што му душу и срце наслађава, нема езыка, онда у нѣму само чувства говоре.

Хотел-Байронъ, то е една лепа усамљена гостилница између Шилона и Вил-нева. Та е гостилница названа по имену оногъ великогъ енглескогъ поете, што се онако лепо у своимъ дѣлима овы места сећао. И заиста ово су у Европи едина места, гдѣ поете изъ целогъ света као на свой ацилукъ треба да долазе.

У Шилону самъ быо, али нисамъ се ни два сата ба-вио. Байроновогъ „сужня шилонскогъ“ нашао самъ, и ту самъ га седећи у оној истой тамници прочитао. На тој тавници има выше прозора, крозь кое зракъ готово плаветанъ, вальда збогъ воде, у тавницу сія. Готически стубови прне се у тој несрећной тавници, као какве сень-ке одъ велики растова. На свакомъ томе стубу стои ко-туръ и гвозденъ ланаць, за кое су прикивали сужня до пре 300 година. Путници за споменъ уписую по дувару и по тымъ стубовима своя имена; и Байронъ на едномъ стубу записао е свое вѣчно име. *) Тай градићъ или у-

право кула, кою езеро таласима своимъ удара, озиданъ е јошть 1238. год. за тавницу. По краткомъ задржаваню ту, дошао самъ у ову лепо гостилницу, коя неможе путнику као Шилонъ, никаква непријатна чувства побудити. Одавде (изъ Хотел-Байрона) најлепши е изгледъ, што самъ до садъ могао примѣтити. У Вевею и у овымъ местыма створио е Русо планъ своіой „Нувел-Хелоизи“ — Овде у гостилници нашао самъ многе књиге кое ова места спомяну. Они листови обично су забелѣжени на којима што годъ стои што бы путници радо читали. У конфесіяма Русо-а измеђ осталогъ наћемъ и ово забелѣжено: „— Доћемъ у Вевей, гдѣ самъ сѣдио у гостилници „кодъ ключа.“ Два дана ту самъ провео, а никога видіо нисамъ. Та ми се варошь тако дошала, да ме е нѣкъ споменъ на свымъ моимъ путованяма пратио, и да самъ се напоследку склоніо, да херое мога романа (иув. Хелоизе) овуда оживимъ. Оныма кои чувства имаю, радо я велимъ: идите у Вевей, видите предѣле, возайте се на езеру, и судите, ние-ли природа овај край земљ за едну Юлію, за едну Клару, за едногъ Сен-Пре', створила: само нѣи тамо немойте тражити. — “ — Едну малу књижицу отворимъ, изъ нѣ Байронъ овако говори: — „Неможе човекъ Кларенсъ, са нѣговимъ околицама: Вевей, Шилонъ, Мелтри, Еванъ и утоке Роне видити, а да nebude убѣђенъ, да само у таквымъ местима, онаква лица живити могу, и да се само овуда онај романъ догодити могао, што Русо приповеда. Али у томе ніе све казано. Чувство, кое околине Кларенса побућую, јошть е веће и узвишеніе, него што е само участіе на страсти поедины: то е чувство о животу и о присуствію праве и најузвишеніе любви. Да ніе Русо нигда писао, или да ніе нигда ни живіо; ипакъ бы се у овымъ местима подобна чувства будила. Онъ е у свомъ дѣлу успѣо, и изборомъ овогъ позоришта за дѣйствованѣ лица у свомъ роману, показао е свой вкусъ и чувство за оно што е лепо.“ На другомъ месту у свомъ „Чайлдъ Хералду“ назива Байронъ у своимъ лепымъ стиховима ова прибрежія: местомъ рођена безсмртне любви.

У овомъ пријатномъ гостилнику дуго самъ претурао едну велику књигу, у којой путници уписую своя имена, свое примѣтбе о предѣлима и о гостилнику и на последку свое песме, изреченія, или шта хоће ко да напише. Многи е путникъ по читавъ листъ написао, многи е само име свое забележіо, а многи е поредъ свога имена записао, да е у томъ гостилнику добро вино и телеће пече-

*) Лордъ Байронъ врло е радо уписивао свое име у тавницама, и у Ферари, у тавници, гдѣ е Тасо быо затворенъ, показую путницима нѣговъ подпись као неку знаменитость.

По већој части сви стихови, што су одъ путника у свакојкимъ езыцыма уписани, хвалили су ове лепе предѣле, и славили су чувства и лепоту „Юліе“ коју е Русо у свомъ роману „Хелонизи“ створио оживіо и овѣчио. И ја самъ быо радъ уписати што годъ у томе путничкомъ споменику. Читаюћи „Нувел-Хелонизу“, гледићи предъ собою оно исто езеро на комъ е Сен-Пре съ Юліомъ на чамцу возіо се, и одъ страовите бурѣ у Мелѣри бѣгао; и гледићи сва ова места, о коима читамъ; шта бы и я могао друго писати, него да сложимъ мой гласъ са свыма оныма кои су Юлію пѣвали. И ако те кадъ годъ путъ нанесе у ове предѣле, сврати се у Хотел-Байронъ, узми ону кнѣгу путнички записа, премећи листове, и мора ћешъ наћи ову баладу:

Сунце зашло, месецъ сія,
Таласъ иде за таласомъ,
Чамаць еданъ тихо плива,
Тихимъ неко пева гласомъ.
„О Юлію ты си лепа,
Лепа као сунце ярко;
„Ты си лепша одъ лепоте,
Лепша него цвеће майско.
„Я самъ глед'о ярко сунце,
Глед'о звезде, плаво небо,
„Глед'о цвеће на ливади,
И яганьце мале глед'о,
„Видіо самъ у пролеће
Любичицу и ружицу;
„Али ништа ниє равно
Твомъ анѣлскомъ томе лицу.
„Узвишена с' ты надъ свыма
Овогъ света лепотама;
„Као што е увизишено
Ярко сунце надъ звездама.
„Природа е тебе своимъ
Даровима украсила,
„У тебы е одной она
Сама себе надвисила.
„Кадъ у тебе сунце сія,
Оно мора да се стици,
„Ерѣ у твоємъ лицу лепше
И сѣйніє сунце види.
„Сва лепота овогъ света
Према тебы некъ се скріє,
„Што годъ види я до сада,
Ништа теби равно ніє.“
Месецъ заш'о, мракъ се створи,
Таласъ шушти за таласомъ;
Са бурьомъ се чамаць бори,
Неко виче тужнымъ гласомъ:
„Помошь, помошь! нигдѣ нико;
О ты Боже сильный съ неба
„Заустави бурю ову,
Мени животъ іоште треба.“
Зора свиће, сунце с' раѣ,
Таласъ иде за таласомъ,
А разлупанъ чамаць плива,
Нечує се нико гласомъ.

(продужиће се.)

ИСТОРИЈА ЕДНЕ АВЕТИ.

(край.)

Мой слуга пакъ, устрашенъ остави ме, и оде на трагъ у меану. У ходнику не стане на еданпутъ духа испредъ мои очію, и ніє другчіє было, него као да е у землю упао, и я поћемъ далѣ, да видимъ гди га е нестало; но текъ што самъ неколико корачаи у напредъ учинію, пропаднемъ у едну рупу, изъ кое ме светлостъ ватре предсретне. Рупа у кою самъ упао, была е за едно десетъ стопа дубока, и я падши у исту, никакавъ вредъ имао нисамъ, будући самъ на едну гомилу сена пао. У не далекомъ разстоянію одъ мене, стаали су нѣи четворица око ватре, међу коима е и тай Мефистофелесъ быо. На све стране у томъ подземномъ месту, лежале су коекакове чудесне справе, и два астала пуна светлећи се талира, изъ чега я заключимъ, да е ово тайно дружество, кое гради лажне новце, и кога су членови одъ кости и мяса. Ови ползуюћи се отсутствіємъ господара, донели су у овај дворъ нѣіове тайне новчане алате, и по свой прилици, было е између нѣи люди кои су подъ истымъ господаромъ были, и кои су дворъ овај савршено познавали, и да бы нѣіовъ тайный посао на миру радити могли, измыслили су представлянѣ страшила, кое цѣль ніє промашило; ерѣ сваки кои е едномъ у дворъ дошао, быо е тако заплашенъ, да се више ніє смео усудити доћи. — Али се садъ я текъ станемъ каяти за мою непредосторожность, и што представлена бирташова уважію нисамъ; ерѣ ме ово дружество крозь едну узану рупу одведе у едну мрачну сграду, и затвори, изъ кое слушао самъ, како наданномъ судъ држе, и како по вишини гласова заключише, да ме убію, кое бы и извршили, да еданъ одъ нѣи непримѣти, да имъ валя найпре испытати ме: „Ко самъ, како се зовемъ и одкуда самъ?“ и то учине; па извѣстивши се, да самъ одъ вышегъ реда чиновникъ, и да у Копенхагенъ къ кралю путуемъ, сгледаше се, и почему ме опетъ у ону мрачну сграду затворише, рече еданъ одъ нѣи: „Садъ е наопако; ерѣ ако нѣга овде не стане, чут' ће се одъ бирташа, да е у дворъ ушао а не изишао, и слѣдство тога быт' ће да ће войницы ноћу овде доћи, насъ поватати, и како е ове године куделя родила, нећею быти скупе штранге за вешанѣ. Ово ій принуди, да ми у животъ не дираю; али обзнанивши ми опроштай живота, зактеду да имъ се закунемъ, да нећу тайну нѣіову издати, кое я учинимъ, и морадо имъ казати, гди ћу у Копенхагену на конаку быти, зато, што су оны у намѣри были тамо на мене пазити. Затимъ почастише ме виномъ. и дозволише ми гледати до зоре, како лію талире, а у зору одпустише ме, и я с' веселимъ разположенѣмъ одо у меану. безъ да ми е и на умъ пало; да самъ на ноћашнѣмъ конаку заборавіо сатъ, лулу и пиштоль. Бирташъ угледавши ме, благодарію е богу што ме у животу види, казавши ми, да сву ноћ мене ради заспао ніє, и пытаюћи ме како самъ прошао? но я веранъ моію заклетви прећутао самъ све, а мећутымъ звонно зазвони, и осућеника поведу на место погубленія, и тако се сваки сотимъ забуни. — Исто тако ћутао самъ и у Копенхагену сврѣ догодившегъ се случая, и нисамъ више о томъ ни самъ мыслію, кадъ после неколико неделя, дође ми поштомъ еданъ сандучићъ, у коме су были едни новый пиптольи сребромъ окованый одъ знатне

вредности, еданъ новий златанъ сать съ діамантскимъ каменѣмъ украшенъ, еданъ чибукъ са златнимъ китама и една златна кеса, са писмомъ овогъ садржая: „Мы вамъ ове ствари пошилѣмо за стра кои сте кодъ насъ претр-пили, и изъ благодарности за ваше ѣутанѣ. Садъ е све свршено, и вы можете казати оно што сте видели ако оѣете.“ Тако самъ, — рече тай страный господинъ, — одъ дане заклетве разрешенъ, и зато самъ вамъ овай до-гаѣай казао; меѣутымъ смо на брдо изишли были, и како е башъ тада у вароши къ коіой смо се приближавали на подне звонило, то извади тай господинъ изъ цепа сать кон е на наведеный начинъ добіо, ради увереня да види ел' право подне, и каза намъ, да му е за истый сать е-данъ французки генераль 85 дуплона плаѣао; но онъ да га нѣ дати хтео.

Превео съ немецкогъ Л. Марифъ.

ЗАЧИНЦИ.

Ни еданъ будала на овомъ свету нѣ быо, а да нѣ могао никога наѣи, кои га е за паметногъ и мудрогъ чо-века држао и почитовао.

Тврдица најрадѣ чини милостинѣ изъ цепа други люди.

Ни едногъ светца нема кои е тако мали, да немари да му се свеѣе пале.

Господа греше, а селяци изпашѣаю.

Една неправедно стечена пара, поведе дукать.

Болъ е быти малый газда, него великий слуга.

Ко оѣе самъ свой учитель да буде, тай има лудогъ ученика.

ДОМАЊИЙ ТЕАТРЪ.

Госпоя. Питомци землѣдѣлске школе у Топчидеру, предаю испите и показую шта су научили. Кажу да ѣе быти врло лепо. Хайдемо и мы човече данасъ у Топчи-деръ на испить.

Господинъ. Неѣу жено. Я самъ досадъ у момъ жи-воту быо два путъ на испиту, па нигда више нежелимъ. И садъ кадъ ми ко годъ испить спомене кожа ми се ежи.

Госпоя. А зашто човече; — какви су то испити были?

Господинъ. Првый путъ поодавно на испиту быо самъ збогъ некакве неприлике, и на томъ испиту непрестано самъ говоріо; да незнамъ ништа, и да неѣу да знамъ, и да нисамъ ништа умешанъ, и добро проѣо, ништа ми нѣ было, осимъ мало што самъ се уплашио; па ми недаде ѣаво и на другомъ испиту да непрестано одричемъ, и да непризнамъ, него пропадо у зло и страда, тако да ми нѣ вайде одъ живота.

Госпоя. А на каквомъ си другомъ испиту быо?

Господинъ. Тай другій испить быо е знашь онда, кадъ ме е попа испытывао: Имате ли благо произволеніе узети ову дѣвицу то естъ тебе, за супругу, и я не-среѣникъ преваримъ се те рекнемъ: имамъ. — То су же-но два најстрашній испита у момъ животу, и збогъ та два испита мрзамъ и на све школске испите.

ЗАГОНЕТКЕ.

Четири брата путемъ грче, еданъ другогъ неможе да стигне.

Шта на воду иде, а воде непеіе?

Споля тѣло а изнутри кошула?

Пуна греда белы пера?

У нашегъ бѣлаца деветъ покроваца а опетъ му се ребра виде?

ПОДГРЪВЦИ.

— Берлинъ зове се одъ Албрехта Бера кои е удва-наестомъ вѣку (1162. год.) првый положио и основао те-мель той сада великой вароши.

— У треѣмъ веку (200 год. после Христа) донеше-на е винова лоза у райнске предѣле, и у исто време по-чели су се дизати виногради у Срему поредъ Дунава.

— Огнѣно оружѣ было е у Индіи познато іоштъ око 1015. године, а тако исто у Индіи знали су и за свиранѣ по нотама тога времена.

— У Енглеской око 1066. год. Вилхелмъ заведе фран-цускій еззыкъ кои до 1307. год. остане дворскимъ, судей-скимъ и кнѣжественнымъ еззыкомъ.

— 1190. године буду први бедеми у Паризу подигну-ти, и тога времена првый путъ буде Паризъ калдр-мисанъ.

— 1496. год. Ђорѣ деспотъ србскій братъ Јована дес-пота, закалуѣери се, и прозове се Максимомъ. Ова два брата, съ матеромъ Анѣлиомъ носили су титулу деспота у Срему до 1503. год.

— Текъ 1550. год. почети су пиштољи да се праве, и као оружѣ у ратовима да се употреблюю.

МРВИЦЕ

Госп. еданъ. Зашто новине одма вичу, како се у ка-вквой држави заключи, да се умложе папирни новцы?

Госп. два. Зато, што одма покупи артія за новине, и што е то посао само новинара да одъ артіе праве нов-це и капитала.

Парозъ. Боже мой какво е то велико чудо! Нашъ спаситель Христосъ съ неколико хлеба нараніо е 4 хи-ляде люди, и свы су были сити.

Учитель. Е мой попо, сада има іоштъ веѣи чудеса. Наша четири учредника заране четири милиона Срба и Србкinya. Србо ко годъ узме нѣиове листове у руке, онъ ій одма остави на страну па каже: веѣи самъ ій ситъ.

Полицай. Моли мъ, како вамъ е име и шта сте?

Езуита. Я самъ Патеръ Бонифациосъ, и членъ самъ Исусовогъ друштва.

Полицай. Молимъ кога друштва, првогъ или после-днѣгъ Исусовогъ друштва?

Езуитъ. Нѣгово прво друштво были су апостоли — а самъ изъ последнѣгъ нѣговогъ друштва.

Полицай (запише у пасошъ.) Дакле вы сте разбойникъ.

Взуйтъ. А като то? по чему разбойникъ?

Полицай. По томе, што последнѣ христово друштво была су два разбойника.

Учитель. Ђаче, кажи ми молитву оче нашъ просто на србски.

Ђакъ. Оче нашъ — — оче нашъ — —

Учитель. Говори далъ. Незнашъ. Видишъ да си у школи найвећий магарацъ.

Ђакъ. — — Као што си ты и на небу и на земљи — — незнамъ далъ учителю.

Пандуръ. Шта си зинуо тако, као да ћешъ ме повести.

Амалинъ. Небой се, я самъ турчинъ, я неѣдемъ свиנסко месо.

ПОЛЕЗНЕ ОПОМЕНЕ.

Спръзе руке и ноге најболъ се лече држанѣмъ у доста врућой води, у којой е сочиво кувано. Ово треба више дана повише пута повторавати, и свакиъ путъ потомъ топле рукавице или чарапе навући. Исту воду можешъ више пута подгрејавати.

Спръза ля треба метнути у бунарску воду съ нешто соли; тимъ ће се яя одкравити и бити као скорашня и свѣжа.

Кромпире очуваю люди преко зиме, најболъ тимъ, да ий на дрвено углѣвлъ метну и сламомъ покрію. Кромпири остану до лета суви, вкусни и неизбјю.

Да небы крмаче свое прасце поеле, окупаю у Хесенской селяци прасце, како се опрасе, у млакомъ пиву, и даду крмачи то пиво да попие. —

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— Столонач. совѣта г. Сима Весовићъ постављенъ е за секретара совѣта, а на нѣгово место постављенъ е г. Фр. Груићъ протоколиста суд. одѣл. кн. канцел.

— Сестра Нѣгове Свѣтлости госпои Сара удовица поч. Т. Боявића преставила се у вѣчност, и при многобройномъ спроводу саранѣна е 19. ов. м. после подне. Нѣгова Свѣтлость са целомъ светломъ породичомъ, чиновници и грађани своју редова, присуствовали су овомъ погребу. Гг. Епископи Неготинскій и Шабачкій пратили су са свештеницима спроводъ, а у цркви чинодѣйствовао е и господинъ Митрополитъ и обадва Епископа.

— Управитель полугимназіе крагуевачке г. Гойковићъ, после краткогъ боловаия преставио се у Карловцима.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Князь Горчаковъ одъ 10. ов. м. изъ Севастополя явля, да су саюзрицы за првы осамъ дана жестоко на варошь

пуцали; но последнѣ дана, особито 10. ов. м. увидивши безуспѣшно напрезанѣ, ватра имъ е яко ослабила.

— Таймсъ изъ Севастополя явля, да свакиъ топъ предъ Севастопольомъ избацуе за 24 сата 122 хитца; но и Руси ништа имъ дужни неостаю — а особито добро гађаю.

— Пѣмонтска войска почела се 11. ов. м. за у Кримъ навозити.

— Турско е правителство у Енглеской наручило 35,000 комада бомбій, свака одъ 65 фунтій; една е часть већъ о-премљна у Цариградъ.

— Француски листови садъ опетъ говоре, да ће царъ Наполеонъ Маія месеца у Кримъ њи. Да ли ће цара и принца Наполеонъ пратити, јоштъ се за цело незна.

— Француска умложава своју кавалѣрију са 30,000 коня; но она неће никудъ изъ земљи њи, већъ быће као резерва у логорима. Поговара се и то, да ће се организирати мобилна народна гарда, која ће, ако у случаю сва войска на бойно полъ измаршира, остати по градовима. — Заключено е да се јоштъ еданъ логоръ одъ 50,000 м. близу Лиона устрои — ово и овоме подобно немирише башъ на миръ.

— Свакиъ данъ долази Француска войска у новоустроеный логоръ близу Цариграда. Овај станъ заузима у округу еданъ сатъ места, и быће тако яко утврѣенъ, да ће се свакомъ непријателю одапрети моћи.

— Енглеска краљица неће као што се поговарало Маія месеца, већъ Августа у Пиризь доћи; а то збогъ тога, што ће царъ францускій за то време приѣмити врховну команду надъ войскомъ, која се садъ у Криму налази.

— Кажу, да ће Монитеръ ови дана донети еданъ обширанъ чланакъ о конференціама бечкимъ, а уедно и прокламацію на войску.

— Францускій министеръ Друен-делый отишао е 15. ов. м. изъ Беча у Паризь.

— Бруса, турска варошь у Ази, која е у последнѣ време до 90,000 жителя имала, стои садъ у развалинама. Зидане куће и цаміе, кое су одъ првогъ землѣтресенія поштеѣне биле, садъ су при другомъ ячемъ землѣтресу срушене. Бѣдни жители леже у полю подъ ведримъ небомъ, — многи су подъ развалинама мртви остали.

— Пѣмонтскій военый министеръ Дурандо опуномоћенъ е одъ краля, да ново министерство састави.

— Лордъ Дундоналъ излази наново са своимъ изванреднымъ плановима насреду — онъ вели да потребуе еданъ миллионъ фунтій штерлинга па да Кронштатъ Свіаборгъ, Хелзингфорсъ и Севастополь разруши — мали новци, а великій посао.

— Излогъ у Паризу отвориће се 3. Маія.

— У Япану страшно се землѣтресеніе появило; руска фрегата „Діана“ тамо налазећа се, сасвимъ е готово порушена.

Течай новаца: сребро 27¾; дукати по 5 фор. 52 кр. ср. за банке.